

Jónás Melinda

Istállóberendezés és felszerelés karbantartása

 NSZFI
NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:

Gondozási feladatok

A követelménymodul száma: 1688-06 A tartalomazonosító száma és célcsoportja: SzT-016-30

A LÓTARTÁS ÉPÜLETEINEK BERENDEZÉSEI, KARBANTARTÁSA

ESETFELVETÉS–MUNKAHELYZET

Napjainkban a lóval való foglalkozás, a lovassportok egyre nagyobb szerepet kapnak a társadalom szabadidejének tartalmas eltöltésében. A lovakkal való együttlét egyre több embertársunknak okoz örömteli perceket, sportolási, kikapcsolódási lehetőséget. Ennek is köszönhető, hogy napjainkban a lótenyésztés és lótartás egyre nagyobb színvonalon kezd kibontakozni, amihez elengedhetetlen volt különböző műszaki berendezések korszerűsítése, megismerése. Egyre jobban érezhető az igény a színvonalas istállók létesítésére, szakszerű és magas szintű lovagoltatásra, bértartásra és a vendégek színvonalas kiszolgálására. Ezért elengedhetlenné vált az istállók, felszerelések, kiszolgáló helyiségek korszerűsítése eszközkészletüknek igényes bővítése. Hogyan tudjuk ennek a nagy költséget felemésztő beruházásoknak, a modern istálló-berendezéseknek, felszereléseknek, eszközöknek az értékcsökkenését elhasználódását csökkenteni, késleltetni?

1. ábra. Egy színvonalas istálló előtere

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

Istálló a házi állatokat magába fogadó fedett helyiség, épület, avagy egész épületcsoport, mely az állatokat az idő viszontagságai ellen megvédi, nekik pihenő és nyugvó helyet ad és célirányos beosztásával azoknak etetését, ápolását és felügyeletét biztosítja.

A lovak tartására különböző istállótípusok alakultak ki, koruk, nemük, hasznosításuk szerint. A három alapvető istállótípus a következő: állásos-, futó-, bokszos istálló. Az állatok elhelyezését szolgáló létesítményeken kívül különböző kiszolgáló helyiségek is megtalálhatóak.

1. A lóállások berendezései, karbantartása

Lóállásnak nevezzük a lovak kötött elhelyezésére szolgáló férőhelyet.

Hagyományos, régi építésű istállóknak találkozzunk vele. Kialakítására jellemző, hogy a lovak helytakarékosan vannak elhelyezve. Egy férőhely szélessége 1,5–1,8 m hosszúsága 3,2–3,4 m.

Szilárd határoló elem: általában deszkapalánk, néha téglavagy betonfal, amelynek tetején a ló fejénél elválasztó rácsot találunk. Hatékonyan választja el egymástól az állatokat, szűk és fix fal esetén balesetveszély áll fenn, ha a ló beszorul a fal tövébe.

2. ábra. Szilárd határoló elem, állásoknál

Karbantartása: a fából készült elemeket rendszeresen ellenőrizzük. A megrepedt, esetleg eltört elemeket rendszeresen cserélni kell, nehogy az állatok lába beleszoruljon. A kicserélt elemeket állagmegóvás céljából kezeljük, fessük le, ezzel növelhetjük élettartamukat. A téglából, betonból készült válaszfalakat évente legalább kétszer ajánlott lemeszelní, ezzel fertőtleníjük is a falakat, a fa válaszfalakat is évente kétszer fertőtlenízős vízzel a portalanítás után mossuk át. A rácsozatokat havonta mossuk le, hetente portalanítsuk, lehetőleg akkor, mikor nem tartózkodik állat az istállóban. A festék kopásának megfelelően ajánlott 2–3 évente átfesteni a fémrészeket.

3. ábra. Állások, lengő választórúddal, névtáblával

Lengő választórúd (streifa): az állás hosszának megfelelő méretűre vágott 10–15 cm átmérőjű keményfa rúd, két végén vasgyűrűvel megerősítve. Talajtól mért távolsága 0,8–1 méter. Etető felőli oldalon általában karikához, vagy függesztő lánchoz erősítik, jászolnál süvegfába. Hátralé lehet mennyezetről függő kötélhez, illetve az állás végén beépített tartóoszlop biztonsági kampójához rögzíteni.

Karbantartása: A választórúd épségét rendszeresen ellenőrizzük. A megkopott festéket csiszoljuk le és kenjük át. A választó rudakat hetente mossuk át fertőtlenízőszeres vízzel, hogy a ráakódott bélsarat eltávolítsuk. Rendszeresen ellenőrizzük a karikák, kötelek, és a biztonsági kampók épségét.

Jászol/etetőcsésze: a ló előtt a fal mentén van elhelyezve, úgy hogy lefelé, a fal felé szűkül, így a ló lábának szabad mozgást biztosít. Készülhet fából, műanyagból, betonból, vasból, márványból, műkőből. Általában karikákat építenek bele, vagy mellé, amik a lóállásban, két oldalról történő megkötését szolgálják.

Karbantartása: Minden etetés alkalmával ellenőrizzük le tisztaságát és egyben épségét is. A takarmánymaradványokat, esetleg bélsarat távolítsuk el, mielőtt a takarmányt odaadjuk az állatnak. Hetente célszerű kimosni, betegség idején, állományváltáskor fertőtleníteni.

Itató berendezés: az utóbbi időben egyre több hagyományos istállóban szerelnek be önitatókat. Ezzel megkönnyítve a mindennapi munkamenetet és az állatok komfortérzetét is megnövelik. Ha nem rendelkezünk önitatóval, akkor az itatás vödörből oldható meg. Fontos, hogy az itatásra használt vödöröket ne használjuk más feladatok ellátására.

Karbantartása: rendszeresen ellenőrizzük tisztaságát az itatóknak, vödöröknek, illetve az önitatók működését. Hetente mossuk ki őket.

Padozat: legolcsóbb és jó megoldás a döngöltagyag padozat, mely kényelmes a ló számára, kevesebb lábprobléma alakul ki rajta. A kedvezőbb padozat közé tartozik a keményfa kocka és az élére állított téglák. A kedvezőtlen padozatok közé soroljuk a beton aljzatot, mely sok helyen elterjedt, de kedvezőtlen a lovak lábára, és felfekvéseket okoz. Valamivel kedvezőbb az aszfalt, mert kevésbé hideg aljzat, mint a beton, de ugyanolyan merev.

Karbantartás: döngölt agyag padozat esetén a trágyával eltávolított agyagot rendszeresen pótoljuk, döngöljük újra. A többi padozat esetén a keletkezett lyukakat szintén töltjük fel a megfelelő anyaggal, mert sérülésveszélyt rejtenek magukba.

Névtábla: az állások esetén vagy a lovak feje felett a falra vagy a lovak fara fölé a plafonról lógatják le. A ló nevét, születési évét és származását apai, anyai ágon tartalmazza. Általában műanyag vagy fém táblára készül.

Karbantartása: meleg vízzel havonta mossuk le, távolítsuk el róla a port és a rovarszennyeződések. Hetente rendszeresen portalanítsuk, pókhálózunk le. Ha a ló új helyre költözik, a névtáblákat ne felejtsük el kicserélni.

2. A bokszok berendezései, karbantartása

A boksz a ló számára kötetlen elhelyezést biztosít.

Méretei: 12–18 négyzetméter, 40–45 léghöbméter lovanként. 3–3,5x4 m-es általában. Tenyészkanca-, mének helyigénye nagyobb.

4. ábra. Bokszfal fából, ráccsal kiegészítve

A bokszok fala lehet profil acélból hegesztett vázszerkezet. Az alsó része lehet betonból, téglából, vagy bedeszkázott. Az oldalfal zárt alsó részének magassága 1,3–1,4m magas, az egész magassága pedig 2–2,20 m. A deszkák között maradjon 1–2 cm hely. Kb. 2 cm hely legyen alul. Alapelv, hogy kiálló sarkos, éles peremű dolgokat beépíteni tilos! Az elválasztó ráccsal szemben alapvető követelmény, hogy a ló lába, patája ne férjen a rácsok közé, tehát max. 10 cm legyen kihagyva a rácsok között.

Karbantartása: a fából készült elemeket rendszeresen ellenőrizzük. A megrepedt, esetleg eltört elemeket rendszeresen cserélni kell, nehogy az állatok lába beleszoruljon. A kicserélt elemeket állagmegóvás céljából kezeljük, fessük le, ezzel növelhetjük élettartamukat. A téglából, betonból készült válaszfalakat évente legalább kétszer ajánlott lemeszelní, ezzel fertőtleníjük is a falakat, a fa válaszfalakat is évente kétszer fertőtlenítős vízzel a portalanítás után mossuk át. A rácsozatokat havonta mossuk le, hetente portalanítsuk, lehetőleg akkor, mikor nem tartózkodik állat az istállóban. A festék kopásának megfelelően ajánlott 2–3 évente átfesteni a fémrészeket.

5. ábra. A bokszok portalanítása

A bokszajtó lehet elhúzható tolóajtó, vagy teljesen nyitható, 1,2–1,5 m széles. Zárható legyen, és a zár legyen besüllyesztve, bokszajtóknál célszerű görgők elhelyezése (sérülésveszély csökkentése érdekében).

Istállóablak bokszonkénti javasolható mérete: fekvő, 70x100 cm, 1,70–1.80 m magasságtól. Feltétlenül befelé bukó legyen, így a légáramlás csak az ablak tetején, jó magasan és mind csekélyebb mértékben az oldalán alakul ki, a nyitás mértékével a szellőző levegő intenzitása is szabályozható. A nyílászáró lehet üvegből készült, ami nem igazán ajánlott csak 2,2–2,6 m magasságban, mert itt már nem éri el a ló feje. Ha az ablak ennél alacsonyabban helyezkedik el, védőráccsal kell ellátni, vagy cellás polikarbonát lemezzel kell helyettesíteni az üveget, mely jól átengedi a fényt, de nem balesetveszélyes, ilyenkor még az üvegezést védő rácsozás is elhagyható.

Karbantartásuk: rendszeresen ellenőrizni kell épségüket. A pántoknál rendszeresen zsírozni, ellenőrizni a felfüggesztés épségét. Hetente pókhálózunk, portalanítsuk le az ajtókat, ablakokat, havonta célszerű vizesen tisztítani őket.

A bokszok padozata ugyanaz, mint az állásoké.

Etető-, itató berendezések: Általában valamelyik sarokban helyezik el őket a jobb helykihasználás és balesetvédelem miatt. Praktikus az etetőcsészét a folyosó felőli oldalra helyezni, így a közlekedő folyosóról könnyen kiadagolható az abrak az etető felett található kis nyíláson keresztül, vagy a kifordítható etetőbe. Az itatót ajánlott az etetőtől távolabbi sarokba helyezni, hogy szemestakarmánnyal kevésbé szennyezze a ló az önitatóját, mely könnyen belesavanyodna. Anyaguk lehet műanyagból, fémből. Fontos hogy könnyen tisztítható legyen és le legyen kerekítve.

6. ábra. Etető-, itató berendezések

Karbantartás: etetések alkalmával, trágyázáskor, ill. mindig, amikor a bokszba lépünk rendszeresen győződjünk meg tisztaságukról és távolítsuk el a belekerült szennyeződéseket. A szomjazó állaton akár klinikai tünetek is megjelenhetnek. A napi ellenőrzéseken túl hetente célszerű átmosni az etető-, itató berendezéseket. Állományváltás, betegség esetén fertőtlenítésről is gondoskodjunk. Önitatók, önetetők esetén ellenőrizzük le azok működését, önetetők teltségi állapotát.

Nyalósó tartó: az állatok rendszeres só szükségletét legjobb, ha nyalósó formájában elégítjük ki. A nyalósó tartóját célszerű szintén valamelyik sarokba, vagy közel az etetőcsészéhez elhelyezni, ezzel csökkenthetjük a lovak elakadásának veszélyét. Készülhet műanyagból, fémből, fontos, hogy lekerekített legyen, és ne legyen éles pereme.

Karbantartása: ellenőrizzük le a felfüggesztés épségét, ezzel egy időben a nyalósó köré rakódott takarmánymaradványoktól tisztítsuk meg a sót és tartóját.

7. ábra. Nyalósó felhelyezésének különböző megoldásai

Névtábla: a bokszok esetén vagy a lovak feje felett a falra vagy az ajtó fölé a plafonról lógatják le. A ló nevét, születési évét és származását apai, anyai ágon tartalmazza. Általában műanyag vagy fém táblára készül. A névtábla bokszos tartás esetén kerülhet a bokszfalára is. A névtábla tartalmazhatja a ló napi takarmányadagjait is.

Karbantartása: meleg vízzel havonta mossuk le, távolítsuk el róla a port és a rovarszennyeződések. Hetente rendszeresen portalanítsuk, pókhálózunk le. Ha a ló új helyre költözik, a névtáblákat ne felejtsük el kicserélni.

Elektromos rovarcsapda: A legyek, szúnyogok vegyszermentes, környezetbarát elpusztítását szolgáló készülék. A készüléket karbantartani csak áramtalanított állapotban lehet, a rovargyűjtő tálca kiürítésével. Egyéb karbantartási munkákat bízzuk szakemberre.

3. A futóistálló berendezései, karbantartása

Futóistálló sok ló egy helyiségben történő szabad tartása.

A futóistállót régóta alkalmazzák a ménesekben, csikók és kancák tartására. Előnye, hogy nem igényel sok munkaerőt, fenntartási költségei alacsonyak, a lovak számára a természeteshez hasonló elhelyezését teszi lehetővé. Hátránya azonban, hogy az újonnan bekerült állatok nyugtalanságot, rangsorrendi helyért vívott küzdelmeket, ezzel sérülésveszélyt idézhetnek elő, ezért lényeges az állandó lóállomány. A ménesi kancákat futóistállóban helyezik el.

A futóistálló 10–11 m széles, 3–3,5 m magas. Egy állatra 8–10 m² alapterületet és 30–35 m³ légteret számítanak. A ménesistálló tartozékai a beépített vagy mobil elető boksok, valamint a mesterséges termékenyítéshez, kezeléshez nélkülözhetetlen termékenyítőkaloda.

8. ábra. Futóistálló

Etető-, itató berendezések: A hosszanti falak mentén az etető-, a rövid falak mentén az itatókat célszerű elhelyezni. A betonjászol szélessége 60 cm, mélysége 40 cm, élei lekerekítettek. A jászol magassága 1,2–1,5 m. Az etető általában az egész hosszúfalon végigfut, benne lekötéshez karikák vannak elhelyezve, ami az egyedi abrakolást szolgálja. Az itatók lehetnek szelepes önitatók, állandó víztükrű önitatók, nyitott futóistállók esetén labdás önitató.

Karbantartás: etetések alkalmával, trágyázáskor, ill. mindig, amikor a futóistállóba lépünk rendszeresen győződjünk meg tisztaságukról és távolítsuk el a belekerült szennyeződések. A szomszédos állaton akár klinikai tünetek is megjelenhetnek. A napi ellenőrzéseken túl hetente célszerű átmosni az etető-, itató berendezéseket. Állományváltás, betegség esetén fertőtlenítésről is gondoskodjunk.

Padozat: legolcsóbb és jó megoldás a döngöltagyag padozat, mely kényelmes a ló számára, kevesebb lábprobléma alakul ki rajta. Futóistállóban nagy méretükből adódóan a fakocka és a téglá nem elterjedt. A kedvezőtlen padozatok közé soroljuk a beton aljzatot, mely sok helyen elterjedt, de kedvezőtlen a lovak lábára, és felfekvéseket okoz állásoknál, bokszoknál. Futóistállóban általában mélyalmos rendszert alkalmazunk, ez esetben a beton negatív hatásai nem érvényesülnek annyira, és viszonylag könnyű trágyázások után fertőtleníteni az istállót. Valamivel kedvezőbb az aszfalt, mert kevésbé hideg aljzat, mint a beton, de ugyanolyan merev.

A LÓTARTÁS EGYÉB HELYSÉGEI, FELSZERELÉSEI ÉS AZOK KARBANTARTÁSA

Ide tartoznak a következők: patkolda, fedezettő szín, abrakrakarmány tároló, szerszámtároló, nyerges, kocsiszín, szociális helyiségek, fedeles lovarda, jártatógép, futópad, patamosó-, ló mosó, lószárító, szabadtéri lovarda, karámok, legelők.

4. A szerszámos kamra

Szerszámos kamra a lóhasználat során igénybevett eszközök szakszerű és biztonságos tárolására kialakított helyiség.

Szerszámtároló, nyerges alapvető feladata a lovak mellett használt eszközök, szerszámok tárolása, megfelelő kialakításukkal azok állagmegóvása, optimális szellőzés és fűthetőség mellett, valamint nem utolsósorban a vagyonszámok védelme biztosítása. A szerszámok tárolására megfelelő állványzatot kell kialakítani, ami megakadályozza a szerszámok eldeformálódását, mielőbbi elkopását. A rend állandó fenntartása érdekében a tartókat célszerű névtáblákkal ellátni, így minden lónak megvan a saját felszereléséhez tartozó állványa. A használt szerszámokat minden alkalommal elpakolás előtt ellenőrizzük le épességüket, tisztítsuk meg őket a ráakódott szennyeződésektől, és ápolószerekkel védjük a kiszáradástól. Bőr részekhez használhatunk nyeregszappant, bőrolajat, bőrszírt. A fémrészek tisztításához fémápoló szereket. A nyeregalátéteket, takarókat, fül-, lábvédőket rendszeresen mossuk, tisztítsuk meg a ráakódott szennyeződésektől. A mindennapi használat során a nedves, izzadsággal átitatott felszereléseket hagyjuk megszáradni a napon, vagy hideg időben célszerű a fűtött nyergesben szárítani őket.

A lóápoló eszközök és egyéb felszerelések részére külön szekrényt, vagy polcot alakítsunk ki, ahol szintén rendszerezve tartsuk az egyes eszközöket.

A tisztítószer részére is rendszeresítsünk külön dobozt, vagy a polcokon biztosítsunk számukra elegendő helyet.

9. ábra. Szerszámtároló helyiségek

A szerszámápolás menete: Napi rendszerességgel használat után mossuk le a zablát, és a szennyeződött fémrészeket. Az izzadsággal, porral szennyeződött bőrrészeket töröljük át, ha szükséges makacsabb szennyeződések esetén használjunk nyeregszappant. Hetente legalább egyszer ápoljuk végig az összes felszerelésünket. A kantárt, nyeret, fogat szerszámot szedjük darabjaira. Az egyes alkatrészeket így könnyen, és alaposan át tudjuk takarítani nyeregszappanos vizes szivaccsal. A fellazított szennyeződéseket a szivacs kimosásával tudjuk eltávolítani. A bőrrészeken feleslegesen maradt nedvességet puha ronggyal itassuk fel, majd bőrápoló szerekkel /bőrolaj, bőrszír, bőrápoló krém/ kenjük át a bőrrészeket. A glicerines, méhviaszos bőrápolók puhítják a bőrt, megvédik a kiszáradástól, repedezéstől, ezáltal jelentősen megnövelik a szerszámok élettartamát. A bőrrészek tisztítása után a fémrészekről is távolítsuk el a szennyeződéseket. Használjunk vizes szivacsot, illetve fémápoló szereket a fényesítéshez. A rendszeresen végzett ápolási munkálatok esztétikus, újszerű megjelenést kölcsönöznek szerszámjainknak.

Ne feledkezzünk meg a lótakarók, nyeregalátétek rendszeres mosásáról sem, melyeket mosógépekben könnyen tisztává varázsolhatunk. Az erősen szennyezett lábvédőket is célszerű mosógépben átmosni, majd különböző szilikonokkal lekezelni a műanyag, gumi részeit, ezzel növelve élettartamukat.

A tisztítási munkálatok során soha ne feledkezzünk meg tüzetesen átnézni a szerszámok, eszközök épségét, kopását mellyel sok bosszúságtól és még balesetektől is megkímélhetjük magunkat. A feslett varrásokat, illetve a repedt, szakadozott bőralkatrészeket bőrdíszművessel feljavíthatjuk, vagy ha módunkban áll újat vásárolunk helyettük.

10. ábra. Szerszámápolás

5. Az abraktakarmány tároló

Abraktakarmány tároló a szemestakarmányok tárolására és etetéshez való előkészítésére szolgáló helyiség.

11. ábra. Szemestermény roppantó gép

Abraktakarmány tárolóban a szemestakarmányokat többféle képen tárolhatjuk. Lehet takarmánytároló silókban, ömlesztve, erre a célra kialakított betonkádakba, vagy zsákosan raklapon összerakva. Akármelyik módot is válasszuk elengedhetetlen, hogy rendszeres rágcslóirtásról gondoskodjunk. Hetente pókhálózunk le, naponta seperjünk össze magunk után munkánk végeztével, mindig rendet hagyjunk. Fontos, hogy a helyiség jól szellőzzön, de ne legyen túl nyirkos, párás a levegője, mert a takarmány romlásához vezethet. Ebben a helyiségben található a takarmány előkészítését szolgáló roppantó berendezés esetleg daráló gép, melyek segítik a szemestakarmány jobb hasznosulását az emésztés során.

6. Egyéb kiszolgáló helyiségek

Patkolda

A lovak lábvég ápolásának színhelye. Fontos, hogy nyugodt, forgalomtól mentes helyen legyen kialakítva. Talaja csúszásmentes és könnyen tisztítható legyen. A falban kikötésre alkalmas karikák legyenek elhelyezve. A patkolda berendezéseihez tartozik a kemence, ülő, bak, kaloda stb. A patkoldában, a patkolás végeztével mindig hagyjunk rendet, minden ló után seperjük össze a lefaragott szaru maradványokat, illetve a keletkezett bélsarat.

12. ábra. Patkolda

Fedezettő szín

Padozata rugalmas, csúszásmentes, könnyen tisztítható, fertőtleníthető legyen. Szintén nyugodt, forgalomtól mentes lehetőleg fedett és zárt helyen legyen kialakítva. Itt található a próbafal, kaloda és a fantom.

Mindegyik karbantartásánál ellenőrizzük le azok épségét. Fontos a minden használat utáni fertőtlenítés. Fedeztetési időnyen kívül célszerű letakarva, védőburkolattal ellátva tárolni őket.

13. ábra. Fedeztető szín

Patamosó, lómosó, lószárfító

Mindhárom helyiség a lovak ápolását, tisztítását, egészségének fenntartását szolgálja.

14. ábra. Lómosó, patamosó

A **patamosót** célszerű az istálló közelében egy csendes, nyugodt területen kialakítani. A félősebb lovak miatt tanácsos körbekeríteni és kikötő karikákkal két oldalról felszerelni. Fontos, hogy padozata csúszásmentes legyen és a talajfelszíntől magasabban helyezkedjen el. Legyen enyhe lejtése, mely segíti a víz levezetését. A patamosót és környékét rendszeresen takarítsuk, a keletkezett lótrágyát rendszeresen távolítsuk el, mert a lefolyóval rendelkező mosót eldugíthatja. A téli időszak, a fagyok beköszöntével nem ajánlott használata a csúszás veszély miatt, ilyenkor ajánlott fagy- mentesíteni is a vízvezetékeket.

A lómosót az istálló épületében alakítják ki, egy csendesebb részén. A lovak időjárástól független mosását teszi lehetővé. Általában fala 1,5–2 m magasságig csempével van burkolva. A padozata szintén csúszásmentes, a lefolyó irányában lejt. A lómosókat meleg vízzel is ellátják, így a hideg időben kellemesebb az állatok tisztítása. A csempéjét, aljzatát hetente célszerű fertőtlenítő vízzel átmosni. Általában a közelében helyezik el a lószárítót, lószoláriumot.

A lószoláriumot mennyezetre szerelik fel. Főleg a téli munka során megizzadt, vagy az ápolás során megfürdetett lovak szárítására használják. De alkalmas még az ízületi bántalmak kezelésére, izmok ellazítására is. Használata során a lovat mindkét oldalról ki kell kötni. Karbantartása során a kiégett izzókat cseréljük ki és rendszeresen portalanítsuk, hogy használat során a por ne égjen rá. A feladatot mindig hideg aznap még nem üzemelt gépen végezzük el, az égési sérülések elkerülése végett. Az ennél bonyolultabb villanszerelési munkálatokat bízunk szakemberre.

15. ábra. Lószolárium

Jártatógép

Több ló egyidejűleg történő, kis munkaerőt igénylő jártatását segíti elő. A jártatógép méretétől függően 3–16 ló jártatására alkalmas, az igényeknek megfelelő jármódban. Talaja általában a külső talajszint felett helyezkedik el. Általában a lovardákkal megegyező a talaja homok, homok plusz egyéb anyagok keveréke gumi őrlemény, szövet faforgács stb. Fontos a rendszeres karbantartás a talaj elegyengetése, locsolás. A használat során sérült elemek cseréje, a motor, és vázszerkezet karbantartása.

16. ábra. Ló jártatógép

Futópad

A lovak kis helyen történő jártatására kiválóan alkalmas készülék. Egyszerre csak egy ló jártatását szolgálja ki, de akár istállóban is elhelyezhető méreténél fogva. A lovakat lépésben lehet rajta mozgatni, de dőlésszöge változtatható. Karbantartását a tisztítási munkálatokon túl bízjuk szakemberre.

17. ábra. Futópad

Fedeles lovarda

Lehetővé teszi az időjárástól független rendszeres, tervszerű munkák végzését lovainkkal. A fedeles lovarda minimális mérete 20 X 40 méter legyen, ez az a méret, mely lehetővé teszi a kényelmes munkát. Talaja megegyezik a jártatógép, lovarda talajával. Általában homok, homo plusz szövet, faforgács, gumiőrlemény keveréke. Magassága minimum 4,5 méter legyen. A falat lambériával kell burkolni, mely alul kb. 0,5 m-re felül 0,1 m-re van a faltól. Előnyös, ha nappal minél több természetes fényt tud bejutnia fedeles lovardába, legjobb, ha a tetőszerkezet engedi át a természetes fényt.

18. ábra. Fedeles lovarda

Napi rendszerességgel tegyük rendbe a lovarda talaját, lapátoljuk be a széleit, fogasoljuk el, végezzünk talajlazítást, esetleg ha szükséges tömörítést és időjárás függvényében rendszeresen öntözzük meg. A trágya kupacokat rendszeresen szedjük össze a lovarda és istálló területén egyaránt.

Rendszeresen ellenőrizzük, és szükség szerint javítsuk a lovardai munkák során használt eszközöket. Rudak, kavaletti elemek, oszlopok, kitörők, kerítés elemek stb. A sérült, repedt akadályokat távolítsuk el vagy javítassuk meg a sérülések elkerülése végett.

A jól karbantartott talaj és használati eszközök a lovardai munkákat élvezetessé, gördülékennyé teszik és csökkentik a lónak, lovasnak a sérülések veszélyeit.

Kültéri lovarda

Lehetőség szerint nyugodt forgalomtól mentes, sík területen alakítsuk ki. Fontos, hogy korláttal kell körülvenni, mely 1,1–1,2 méter magas és úgy van kialakítva, hogy a ló lába ne tudjon beleakadni. Mérete minimum 20 X 40 méter. Díjugrató versenyek rendezésére minimum 4000 m² írnak elő, tehát minimum 50 X 80 méternek kell lennie.

Talaja lehet füves, homok és egyéb anyagok keveréke. Napi rendszerességgel tegyük rendbe a pálya talaját, lapátoljuk be a széleit, fogasoljuk el, végezzünk talajlazítást, esetleg ha szükséges tömörítést és időjárás függvényében rendszeresen öntözzük meg. Füves pálya esetén rendszeresen nyírjuk, a kopott, kisült részeket vessük újra. A trágya kupacokat rendszeresen szedjük össze a pályáról és környékéről egyaránt.

19. ábra. Kültéri lovas pálya

Kocsiszín

20. ábra. Kocsi tároló szín

A lóvontatású járművek tárolására, azok állagmegóvására szolgáló fedett építmény. Célszerű zárt épületet kialakítani, így vagyonvédelemnek is eleget tesz az épület.

A kocsiszínbén a kocsik, hintók szánkók, szekerek rendszerezve vannak elhelyezve, a sűrűbben használt kocsikat célszerű a bejárat közelébe elhelyezni, így mozgásuk könnyebb. A kocsiszínbé mindig csak a már letisztított járművet toljuk vissza, így a padozatot ritkábban kell takarítani és a seprés során felvert por nem szál a járművekre. A ritkán használt kocsikat érdemes letakarni. A kocsikat munka után, a tisztítás során mindig nézzük át, ellenőrizzük le az alkatrészek épségét.

Karámok, legelők

A zárt tartás mellett a lovak szabad mozgását teszi lehetővé természetes környezetükben. Célszerű a karámokat, legelőket az istálló közelébe telepíteni, a könnyebb megközelítés érdekében. A karámokat általában fix, fából, vagy fémből készült kerítéssel határolják, míg a legelőket elektromos karám segítségével kerítik körbe. Mindkettő esetében használat előtt le kell ellenőrizni azok épségét. Karbantartási munkálatok a karámok esetében kiterjed még a szemes trágya gyűjtésére, nagy szárazság esetén érdemes locsolni.

21. ábra. Karám

Legelők karbantartása egész évben:

- Tavasszal a pangó vizek elvezetése
- Fúrt kutak esetén vízminta bevizsgálása
- Karámrendszer ellenőrzése, javítása
- Legelőközpont ellenőrzése, javítása
- Sérülést okozó tárgyak eltávolítása
- Kiengedés előtt 1,5–2 hónappal N műtrágya kiszórása
- Az év folyamán, ha szükséges kiegészítő takarmány kiadagolása
- Tisztító kaszálás
- A villanypásztor alatt felnövő fű lekaszálása
- Mérgező növények irtása
- Nyalósó kihelyezése

- Kiégett, kikopott területek újrafüvesítése
- Levegőztetés
- Trágyakupacok elegyengetése
- Ősszel P,K , kis N műtrágya kiszórása

22. ábra. Legelő

MUNKAMINTA

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Olvassa el Iby Zoltán A ló tartás műszaki ismeretei című tankönyvből a Roppantó gép című fejezetet! Jegyzetelje ki, hogyan kell működtetni a roppantó gépet!

Olvassa el Dr. Mentés Katalin Lovak Jóléte és egészségvédelme című tankönyvből Az állat szoktatása, legeltetése című fejezetet a 203–204. oldalon és jegyzetelje ki, hogyan kell a lovakat előkészíteni a legeltetéshez!

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat: Írja le mit nevezünk istállónak!

2. feladat: Jegyzetelje le, hogy milyen tartási módot és berendezéseket lát a képen? Milyen karbantartási feladatokat kell ellátni ennél a tartási módnál?

23. ábra

3. feladat: Sorolja fel a bokszos tartásnál előforduló berendezéseket!

4. feladat: Írja le, hogy az etető-, itató berendezések esetén milyen karbantartás munkálatokat kell elvégezni!

5. feladat: Írja a pontozott vonalra, hogy igaz (I) vagy hamis (H) az állítás!

1. Lóállásnak nevezzük a lovak szabad elhelyezésére szolgáló férőhelyet.....
2. Az itatásra használt vödröket használhatjuk más feladatok ellátására is.....
3. A hosszanti falak mentén az itatókat, a rövid falak mentén az etetőket célszerű elhelyezni.....
4. A kantárt, nyeret, fogat szerszámot szedjük darabjaira szerszámápolás előtt.....
5. A járatógép több ló egyidejűleg történő, kis munkaerőt igénylő jártatását segíti elő.....
6. A fedeles lovarda falát lambériával kell burkolni, mely alul kb. 0,1 m-re felül 0,5 m-re van a faltól.....
7. Célszerű a karámokat, legelőket az istállótól minél távolabb telepíteni.....
8. A karámokat általában fix, fából, vagy fémből készült kerítéssel határolják.....

6. feladat: Jegyzetelje le, hogy mit lát a képen! Írja le, mikor végezzük ezt a művelet?

24. ábra

7. Feladat: Ismertesse, hogy a fedeles lovardában milyen karbantartási munkálatok vannak!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Istálló a házi állatokat magába fogadó fedett helyiség, épület, avagy egész épületcsoport, mely az állatokat az idő viszontagságai ellen megvédi, nekik pihenő és nyugvó helyet ad és célirányos beosztásával azoknak etetését, ápolását és felügyeletét biztosítja.

2. feladat

Lóállásnak nevezzük a lovak kötött elhelyezésére szolgáló férőhelyet.

Szilárd határoló elem: általában deszkapalánk, néha téglavagy betonfal, amelynek tetején a ló fejénél elválasztó rácsot találunk. Karbantartása: a fából készült elemeket rendszeresen ellenőrizzük. A megrepedt, esetleg eltört elemeket rendszeresen cserélni kell. A kicserélt elemeket állagmegóvás céljából kezeljük, fessük le, ezzel növelhetjük élettartamukat. A téglából, betonból készült válaszfalakat évente legalább kétszer ajánlott lemeszelnival, ezzel fertőtleníthetjük is a falakat, a fa válaszfalakat is évente kétszer fertőtlenítős vízzel a portalanítás után mossuk át. A rácsokat havonta mossuk le, hetente portalanítsuk, lehetőleg akkor, mikor nem tartózkodik állat az istállóban. A festék kopásának megfelelően ajánlott 2–3 évente átfesteni a fémrészeket.

Lengő választórúd (streifa): az állás hosszának megfelelő méretűre vágott 10–15 cm átmérőjű keményfa rúd, két végén vasgyűrűvel megerősítve. Karbantartása: A választórúd épségét rendszeresen ellenőrizzük. A megkopott festéket csiszoljuk le és kenjük át. A választó rudakat hetente mossuk át fertőtlenítőszeres vízzel, hogy a ráakódott bélsarat eltávolítsuk. Rendszeresen ellenőrizzük a karikák, kötelek, és a biztonsági kampók épségét.

Jászol/etetőcsésze: Karbantartása: Minden etetés alkalmával ellenőrizzük le tisztaságát és egyben épségét is. A takarmánymaradványokat, esetleg bélsarat távolítsuk el mielőtt a takarmányt odaadjuk az állatnak. Hetente célszerű kimosni, betegség idején állományváltáskor fertőtleníteni.

Itató berendezés: önitató. Karbantartása: rendszeresen ellenőrizzük tisztaságát az itatóknak, vödöröknek, illetve az önitatók működését. Hetente mossuk ki őket.

Padozat karbantartás: döngölt agyag padozat esetén a trágyával eltávolított agyagot rendszeresen pótoljuk, döngöljük újra. A többi padozat esetén a keletkezett lyukakat szintén töltjük fel a megfelelő anyaggal, mert sérülésveszélyt rejtenek magukba.

Névtábla karbantartása: meleg vízzel havonta mossuk le, távolítsuk el róla a port és a rovarszennyeződések. Hetente rendszeresen portalanítsuk, pókhálózunk le. Ha a ló új helyre költözik, a névtáblákat ne felejtjük el kicserélni.

3. feladat:

Bokszfal, bokszajtó, ablakok, etetőcsésze, itatócsésze, nyalósótartó, elektromos rovarcsapda, névtábla

4. feladat:

Etetések alkalmával, trágyázáskor, ill. mindig, amikor a bokszba lépünk rendszeresen győződünk meg tisztaságukról és távolítsuk el a belekerült szennyeződéseket. A szomjazó állaton akár klinikai tünetek is megjelenhetnek. A napi ellenőrzéseken túl hetente célszerű átmosni az etető-, itató berendezéseket. Állományváltás, betegség esetén fertőtlenítésről is gondoskodjunk. Önitatók, önetetők esetén ellenőrizzük le azok működését, önetetők teltségi állapotát.

5. feladat:

1. H
2. H
3. H
4. I
5. I
6. H
7. H
8. I

6. feladat:

Zablamosás. Napi rendszerességgel, minden használat után mossuk le a zablát.

7. feladat:

Napi rendszerességgel tegyünk rendbe a lovarda talaját, lapátoljuk be a széleit, fogasoljuk el, végezzünk talajlazítást, esetleg ha szükséges tömörítést és időjárás függvényében rendszeresen öntözzük meg. A trágya kupacokat rendszeresen szedjük össze a lovarda és istálló területén egyaránt.

Rendszeresen ellenőrizzük, és szükség szerint javítsuk a lovardai munkák során használt eszközöket. Rudak, kavaletti elemek, oszlopok, kitörők, kerítés elemek stb. A sérült, repedt akadályokat távolítsuk el vagy javítassuk meg a sérülések elkerülése végett.

8. feladat:

- Tavasszal a pangó vizek elvezetése
- Fúrt kutak esetén vízminta bevizsgálása
- Karámrendszer ellenőrzése, javítása
- Legelőközpont ellenőrzése, javítása
- Sérülést okozó tárgyak eltávolítása
- Kiengedés előtt 1,5–2 hónappal N műtrágya kiszórása
- Az év folyamán, ha szükséges kiegészítő takarmány kiadagolása
- Tisztító kaszálás
- A villanypásztor alatt felnövő fű lekaszálása
- Mérgező növények irtása
- Nyalósó kihelyezése
- Kiégett, kikopott területek újrafüvesítése
- Levegőztetés
- Trágyakupacok elegyengetése
- Ősszel P,K , kis N műtrágya kiszórása

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Iby Zoltán: A ló tartás műszaki ismeretei (Agrárszakoktatási Intézet Bp. 2002)

Dr. Mentés Katalin: Lovak Jóléte és egészségvédelme (FVM Vidékfejlesztési, Képzési és Szaktanácsadási Intézet Bp. 2009)

AJÁNLOTT IRODALOM

Dr. Hecker Walter, Dr. Csizmadia László: Lovardák, istállók tervezése, építése (Mezőgazda Kiadó Bp. 2003)

MUNKANYELVI

A(z) 1688-06 modul 016-os szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
31 621 04 0000 00 00	Lótartó és -tenyésztő
31 621 04 0100 31 01	Lóápoló és gondozó
52 812 02 0000 00 00	Lovastúra-vezető

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
23 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató